

2022

Program Wspierania Rodziny w Gminie Kostrzyn na lata 2023-2025

SPIS TREŚCI

I Wprowadzenie.....	4
I 1. Pojęcie i Funkcje rodziny.....	4
I 2. Współczesne Zagrożenia dla rodzin.....	6
I 3. Epidemia Covid-19 a życie rodzinne.....	7
II Otoczenie prawne Programu.....	8
II 1. Podstawa prawna.....	8
II 2. Relewantne akty prawne.....	9
III Charakterystyka gminy.....	13
III 1. Lokalizacja i demografia.....	13
III 2. Wsparcie ośrodka pomocy społecznej dla rodzin.....	15
III 3. Praca asystenta rodziny.....	19
III 4. Zjawisko przemocy w rodzinie.....	20
III 4. 1. Niebieskie Karty.....	20
III 4. 2. Punkt Informacyjno-Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie.....	21
III 4. 3. Przeprowadzanie postępowań przeciwko rodzinie i opiece.....	23
III 4. 4. Pomoc ofiarom przemocy w rodzinie.....	24
IV Analiza SWOT.....	25
V Adresaci programu.....	26
VI Część programowa.....	27
VI. 1 Cel główny.....	27
VI. 2. Cele szczegółowe, zadania i wskaźniki realizacji.....	27
VII Realizacja Programu.....	31
VII. 1. Podmioty odpowiedzialne.....	31
VII 2. Praca OPS podczas epidemii sars-Co-V2.....	32

VII. 3 Źródła finansowania programu	34
VII 4. Spodziewane rezultaty realizacji programu	34
VIII Monitoring i ewaluacja	35

I WPROWADZENIE

I 1. POJĘCIE I FUNKCJE RODZINY

Rodzina stanowi fundament społecznej organizacji i pojawia się u wszystkich znanych ludów świata na różnych etapach ich rozwoju. Rodzina, jako podstawowa grupa społeczna, instytucja i środowisko wychowawcze pełni wiele różnorodnych i komplementarnych funkcji, zarówno w wymiarze biologiczno-bytowym, jak i potrzeb emocjonalnych oraz społecznych swoich członków.

Rodzina oddziałuje na optymalizowanie wychowawcze i socjalizację dziecka, toteż można wyróżnić dwie kategorie rodzin: rodziny funkcjonalne i dysfunkcjonalne.

W bogatej literaturze przedmiotu można odnaleźć wiele klasyfikacji funkcji spełnianych przez rodzinę. Dla przykładu Z. Tyszka¹ wymienia dziesięć funkcji rodziny, które grupuje w cztery podstawowe sfery:

1. Funkcje biopsychiczne:

- funkcja prokreacyjna;
- funkcja seksualna.

2. Funkcje ekonomiczne:

- funkcja materialno-ekonomiczna;
- funkcja opiekuńczo-zabezpieczająca.

3. Funkcje społeczno-wyznaczające:

- funkcja klasowa;
- funkcja legalizacyjno-kontrolna.

4. Funkcje socjopsychologiczne:

- funkcja socjalizacyjna;
- funkcja kulturalna;
- funkcja rekreacyjno-towarzyska;
- funkcja emocjonalno-ekspresyjna.

---

¹ Z. Tyszka, Socjologia rodziny, Warszawa 1974, s. 69.

Współcześnie w środowisku rodzinnym pozwalają się wyraźnie zaobserwować pewne typowe i powtarzające się zjawiska związane z jej funkcjonowaniem. Należy wśród nich wymienić²:

- znaczny wzrost zatrudnienia kobiet nie tylko z pobudek ekonomicznych (dążność do ciekawszego życia, samorealizacja),
- egalitaryzacja w małżeństwie i rodzinie, relatywne zmniejszenie się wartości dzieci dla rodziców (dobra konkurencyjne),
- dyferencjacja norm i wartości u poszczególnych członków rodziny, wypieranie przez współczesną cywilizację wartości tradycyjnych w tym także rodzinnych,
- autonomizacja członków rodziny, osłabienie spójności i dezintegracja znacznej części rodzin,
- wzrost liczby konfliktów małżeńskich i wzrost liczby rozwodów prowadzący do ich masowości,
- zmniejszenie się procentu osób pozostających w sformalizowanych związkach małżeńskich przy wzroście osób pozostających w alternatywnych dla rodziny związkach,
- występująca na dość szeroką skalę patologizacja społeczna i psychospołeczna części jednostek, mająca istotne reperkusje w życiu rodzinnym oraz mająca w znacznej mierze swe źródła w nieprawidłowo ukształtowanych rodzinach.

Dostrzega się zatem zmiany w modelach rodziny, społecznych funkcjach kobiety i mężczyzny, emancypację społeczną i zawodową kobiet, odkładanie decyzji o posiadaniu dzieci z powodu kariery zawodowej lub chęci samorealizacji. Pomimo tych procesów, rodzina wciąż uważana jest za najistotniejszą wartość i naturalne środowisko wychowawcze. Od charakteru oddziaływań rodziny, stosowanych metod oraz form wychowawczych zależy w dużej mierze to, jak będzie przebiegał rozwój dziecka. Rodzina jest więc tą szczególną instytucją wychowawczą, która wywiera specjalny wpływ na sferę poznawczą, emocjonalną i motywacyjną dzieci i młodzieży. Właściwie funkcjonująca, o pozytywnej atmosferze korzystnie wpływa na wszechstronny rozwój dziecka³.

---

² 2 Z. Tyska, Rodzina we współczesnym świecie, Poznań 2003, s. 103-104.

³ 3 M. Dubis, Rodzina jako środowisko kształtowania wartości u dzieci [w:] W. Kowalski (red.), Rodzina wobec współczesnych wyzwań, Lublin 2014.

I 2. WSPÓŁCZESNE ZAGROŻENIA DLA RODZIN

Przemiany, które dokonują się we współczesnej rodzinie, mogą mieć wymiar pozytywny, jak i pejoratywny. Na przykład dynamiczny postęp technologiczny z jednej strony polepsza ogólne standardy bytowe rodziny, a z drugiej może przyczyniać się do erozji więzi rodzinnych. Coraz częściej wskazuje się na problemy rodziny w wypełnianiu jej zadań, na trudności w łączeniu obowiązków zawodowych i rodzinnych oraz na brak wsparcia dla młodszego i starszego pokolenia⁴.

Do najczęściej wymienianych w literaturze czynników zagrażających współczesnej rodzinie, a zarazem wpływających na przeobrażenia życia rodzinnego można zaliczyć⁵:

- wzrastającą pauperyzację rodzin,
- wyjazdy rodziców za granicę w celach zarobkowych,
- dezintegrację wewnątrzrodzinnej socjalizacji,
- osłabienie więzi emocjonalnych w rodzinie,
- wzrost atomizacji społecznej,
- wzrost anonimowości jednostek,
- upadek autorytetów rodzinnych,
- przesunięcia i zmiany w pozycjach i rolach w rodzinie,
- ograniczenie dzietności,
- dezintegrację rodziny i wzrost rozwodów,
- pluralizm w świecie wartości,
- wzrost rodzin problemowych i patologicznych,
- niską kulturę pedagogiczną rodziców.

---

⁴ 4 M. Dubis, Wychowanie w rodzinie w obliczu współczesnych zagrożeń [w:] E. Grudzińska, M. Mikołajczyk (red.). Wybrane problemy społeczne, Warszawa 2018, s 13-14

⁵ 5 Z. Tyska, Współczesne rodziny polskie. Ich stan i kierunek przemian, Poznań 2004, s. 83-85.

Kolejnym zagrożeniem dla życia rodzinnego i nader aktualnym w momencie opracowywania niniejszego Programu jest epidemia koronawirusa SARS-CoV-2, która rozpoczęła się na przełomie 2019 i 2020 r. i niesie za sobą trudne do jednoznacznego zidentyfikowanie następstwa, także w sferze psychospołecznej. Epidemia Covid-19 jest zdecydowanie czynnikiem stresogennym, może powodować nasilenie objawów chorób psychicznych, zaburzeń związanych z uzależnieniami oraz konfliktów międzyludzkich.

W związku z trwającą epidemią rodziny są ekspozowane m.in. na następujące zagrożenia:

- pojawienie się lub nasilenie przemocy w rodzinie na skutek przebywania w długotrwałej izolacji z członkami rodziny na niewielkich powierzchniach,
- rozładowywanie stresu przy użyciu łatwo dostępnych substancji, jak zwłaszcza alkohol i leki,
- poczucie lęku o bezpieczeństwo ekonomiczne, lęk przed utratą źródła dochodów,
- podsycanie tendencji lękowych i depresyjnych przez komunikaty medialne i brak spójnego przekazu na temat pandemii,
- rozwój uzależnień behawioralnych – w tym zwłaszcza wszelkich e-uzależnień, związanych z wykonywaniem czynności w sieci, jak zakupoholizm, uzależnienie od gier i smartfona, korzystania z socialmedia i serwisów pornograficznych.

Z drugiej strony doświadczenia epidemii niosą za sobą pozytywne przykłady społecznej mobilizacji i samopomocy. **Ustalenie precyzyjnych i jednoznacznych wniosków w tej kwestii będzie możliwe dopiero w dłuższej perspektywie czasowej.**

Wszystkie opisane zjawiska stanowią wyzwanie również dla władz lokalnych samorządów, które odpowiadają za stworzenie oraz funkcjonowanie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Jest to niezwykle istotne i trudne zadanie, ponieważ działania na rzecz rodziny, to działania nie tylko na rzecz konkretnej grupy, ale i całej wspólnoty.

II OTOCZENIE PRAWNE PROGRAMU

II 1. PODSTAWA PRAWNA

W myśl art. 176 pkt 1) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 447.), do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Zgodnie z następującymi punktami wskazanego przepisu art. 176, do zadań własnych gminy należy również:

- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
  - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
  - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
  - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
  - a) (uchylona)
  - b) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
  - c) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Ponadto w myśl art. 179 ust. 1 podanej ustawy, w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań. Natomiast zgodnie z normą wyrażoną w **ust. 2 art. 179 ustawy** rada gminy, biorąc pod uwagę potrzeby, o których mowa w ust. 1, uchwała gminne programy wspierania rodziny.

Wskazane przepisy stanowią rozwinięcie ogólnej normy kompetencyjnej wyrażonej w **art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym** (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559 ze zm.), zgodnie z którą do wyłącznej właściwości rady gminy należy stanowienie w innych sprawach zastrzeżonych ustawami do kompetencji rady gminy.

Podstawowym założeniem Programu jest zaplanowanie i podjęcie działań przez gminę w zakresie pomocy rodzinom naturalnym przeżywającym różnego typu trudności zakłócające lub uniemożliwiające prawidłowe wypełnianie podstawowych funkcji opiekuńczo wychowawczych oraz stworzenie spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodzin. W świetle założeń ustawy pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu.

II 2. RELEWANTNE AKTY PRAWNE

Niniejszy Program został opracowany i będzie realizowany, uwzględniając przy tym normy zawarte w szczególności w następujących aktach prawnych:

- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. 2021 poz. 1119 ze zm.),
- ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1608 ze zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz.U. 2022 poz. 615 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz.U. 2022 poz. 1205),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2021 poz. 2268 ze zm.),

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2021 poz. 1249),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz.U. 2020 poz. 2050),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. 2022 poz. 690),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz.U. 2020 poz. 176),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz.U. 2021 poz. 573 ze zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (tj. Dz.U. 2021 poz. 2021),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz.U. 2022 poz. 1327),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz.U. 2021 poz. 1915),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020r. poz. 685).
- ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
- ustawę z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 969.),
- ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t.j. Dz. U. 2022 poz. 1324 ze zm.),
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2407),
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1348, 2400),
- uchwała nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023 (M.P. 2018 r., poz. 1007),
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. 2021, poz. 1092).

Cele zawarte w niniejszym Programie są spójne z celami wyznaczonymi na podstawie poniższych dokumentów:

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kostrzyn na lata 2023-2027,
- Strategia Rozwoju Gminy Kostrzyn na lata 2022-2030,
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Kostrzyn na lata 2023-2025,
- Gminny Program Wspierania Edukacji Uzdolnionych Uczniów Szkół Podstawowych oraz Szkół Ponadpodstawowych, zamieszkałych na terenie Gminy Kostrzyn.

<p>Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kostrzyn na lata 2023-2027</p>
<p>CEL STRATEGICZNY I: Wspieranie rodziny i integracji społecznej mieszkańców. I CEL OPERACYJNY: Wsparcie rodzin w pełnieniu ich funkcji, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji społecznych, opiekuńczych i wychowawczych. II CEL OPERACYJNY: Zapewnienie dzieciom i młodzieży dostępu do edukacji i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju. CEL STRATEGICZNY II: Zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu z powodu bezrobocia lub ubóstwa. I CEL OPERACYJNY: Podejmowanie działań zabezpieczająco-pomocowych dla osób i rodzin w trudnej sytuacji materialno-bytowej, w tym osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością.</p>
<p>Strategia Rozwoju Gminy Kostrzyn na lata 2022-2030</p>
<p>CEL STRATEGICZNY II: Rozwój społeczny oparty na integracji międzypokoleniowej i dostępności do szerokiej oferty usług publicznych Cel operacyjny 2.1. Opracowanie oferty spędzania czasu wolnego dedykowanej wszystkim pokoleniom, Cel operacyjny 2.1. Zaspokajanie potrzeb społeczeństwa bazujące na wsparciu i współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi.</p>
<p>Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Kostrzyn na lata 2023-2025</p>
<p>Cele operacyjne:</p>

1. Zapewnienie warunków do pracy i koordynacja działań lokalnych podmiotów,
2. Prowadzenie działań pomocowych dla ofiar przemocy w rodzinie,
3. Prowadzenie działań interwencyjnych, edukacyjnych i korekcyjnych wobec sprawców przemocy,
4. Wzrost wiedzy i wrażliwości społecznej w zakresie rozpoznawania oraz reagowania na zjawisko przemocy w rodzinie,
5. Edukacja osób działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Gminny Program Wspierania Edukacji Uzdolnionych Uczniów Szkół Podstawowych oraz Szkół Ponadpodstawowych, zamieszkałych na terenie Gminy Kostrzyn

Cele Programu:

1. Zwiększenie szans grupy uczniów zdolnych na sukces edukacyjny.
2. Tworzenie instytucjonalnych i materialnych warunków sprzyjających rozwojowi uzdolnień i zainteresowań dzieci i młodzieży.
3. Wspieranie uczniów w rozwijaniu ich uzdolnień i zainteresowań oraz stwarzania możliwości udziału w powiatowych, wojewódzkich, ogólnopolskich, europejskich, światowych imprezach (np. olimpiadach, konkursach, festiwalach, turniejach, zawodach sportowych, itp.).
4. Promowanie wśród dyrektorów szkół, nauczycieli i rodziców idei konieczności wspomagania rozwoju uzdolnień i talentów dzieci i młodzieży.
5. Promowanie młodzieży szczególnie uzdolnionej.

Źródło: opracowanie własne

III CHARAKTERYSTYKA GMINY

III 1. LOKALIZACJA I DEMOGRAFIA

Gmina Kostrzyn leży w środkowo-wschodniej części województwa wielkopolskiego i w powiecie poznańskim. Jej siedzibą jest miasto Kostrzyn. Gmina ma powierzchnię 154,8 km².

Na koniec 2021 r. w gminie Kostrzyn zameldowanych było 18.417 osób, w tym 9.942 kobiety i 8.475 mężczyzn. Liczba ludności gminy stanowi 4,58 % ludności powiatu, 3,65% ludności województwa.

Łącznie 61,2% mieszkańców Gminy Kostrzyn jest w wieku produkcyjnym, 21,6% w wieku przedprodukcyjnym, a 17,2% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Szczegółowe dane zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tab. 1. Dane demograficzne o gminie Kostrzyn za 2021 r.

LUDNOŚĆ		
Gmina ogółem	Mężczyźni	Kobiety
18417	8475	9942
Miasto	Mężczyźni	Kobiety
9333	4464	4869
Tereny wiejskie	Mężczyźni	Kobiety
9084	4011	5073
URODZENIA		
Gmina ogółem	Mężczyźni	Kobiety
190	99	91
Miasto	Mężczyźni	Kobiety
70	38	32
Tereny wiejskie	Mężczyźni	Kobiety
120	61	59
ZGONY		
Gmina ogółem	Mężczyźni	Kobiety
200	99	101
W tym:	Miasto	Tereny wiejskie
200	102	98
PRZYROST NATURALNY		
Gmina ogółem	Miasto	Tereny wiejskie
10	3	7
ZAWARCIE MAŁŻEŃSTW		
Gmina ogółem	Miasto	Tereny wiejskie
103	56	47
MIGRACJE (POBYT STAŁY)		

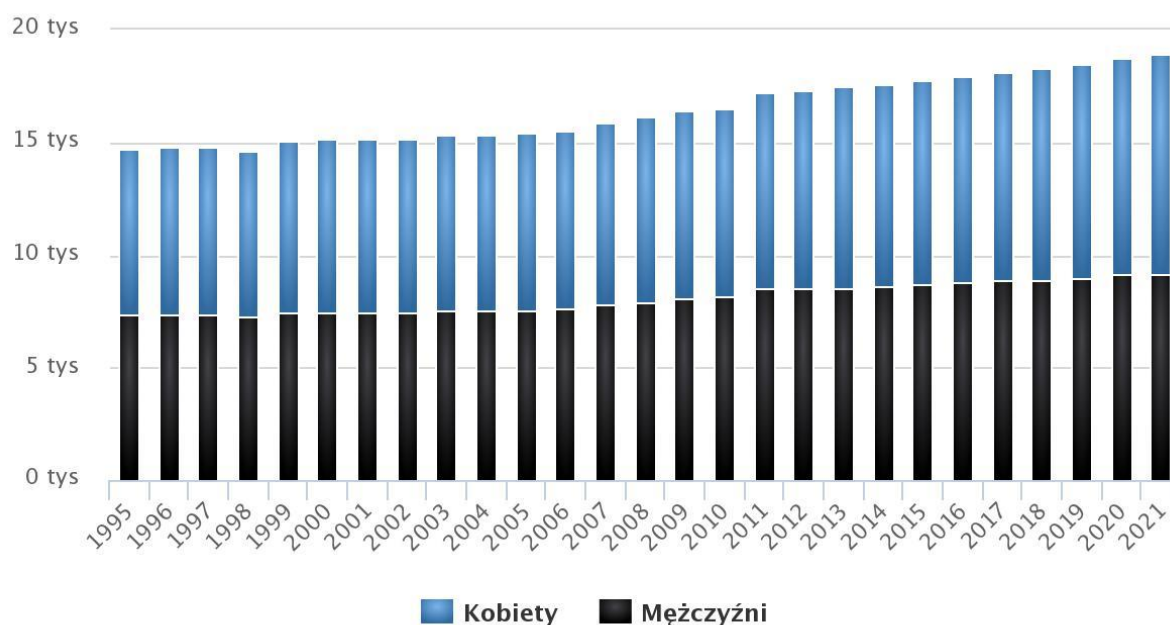
<i>Napływ</i>		
Gmina ogółem	Miasto	Tereny wiejskie
527	147	380
<i>Odływ</i>		
Gmina ogółem	Miasto	Tereny wiejskie
140	102	38
SALDO MIGRACJI		
Gmina ogółem	Miasto	Tereny wiejskie
+387	+45	+342

Zródło: Raport o stanie gminy Kostrzyn za 2021 r.

Mieszkańcy Gminy Kostrzyn zawarli w 2020 roku 79 małżeństw, co odpowiada 4,2 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to nieznacznie więcej od wartości dla województwa wielkopolskiego oraz znacznie więcej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,1 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 28,0% mieszkańców Gminy Kostrzyn jest stanu wolnego, 60,6% żyje w małżeństwie, 4,1% mieszkańców jest po rozwodzie, a 7,2% to wdowy/wdowcy.

Populacja – Gmina Kostrzyn w latach 1995 – 2021

(Zródło: GUS)

www.polskawliczbach.pl

III 2. WSPARCIE OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ DLA RODZIN

Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej wykazywała do 2020 r. wyraźną tendencję malejącą. Natomiast w 2021 r. tendencja ta została przelamana i nastąpił przyrost w liczbie beneficjentów przekraczający stan sprzed dwóch lat czyli sprzed epidemii Covid-19.

Tab. 2. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2015	299	729
2016	281	621
2017	282	558
2018	276	545
2019	234	415
2020	218	404
2021	258	483

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej OPS - 2021

Liczba rodzin korzystających z świadczeń niepieniężnych stale wzrasta, podczas gdy w tym samym okresie liczba rodzin będących beneficjentami świadczeń pieniężnych wyraźnie maleje.

Tab. 3. Liczba rodzin korzystających z świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w l. 2016-2021

Rodzaj świadczenia	Liczba rodzin					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
świadczenia niepieniężne	62	64	74	66	61	82
świadczenia pieniężne	256	252	233	215	186	194

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej OPS - 2021

Od 2017 r. nie ulega zmianom struktura przyczyn, dla których OPS w Kostrzynie przyznaje pomoc. Od 2017 r. Najwięcej rodzin korzysta z pomocy niezmiennie na skutek długotrwałej lub ciężkiej choroby.

Do pozostałych, głównych przyczyn należą:

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,
- niepełnosprawność,
- ubóstwo,
- bezrobocie,
- potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezdomność.

Jak dotąd nikt nie korzystał z pomocy z tytułu klęski żywiołowej, a na skutek epidemii Covid-19 z pomocy OPS skorzystały jedynie 3 rodziny w 2020 r.

Tab. 4. Powody udzielania pomocy rodzinom w l. 2017-2021

Powody	Liczba rodzin i osób w poszczególnych latach									
	2017		2018		2019		2020		2021	
	l. rodzin	l. osób w rodzinach	l. rodzin	l. osób w rodzinach	l. rodzin	l. osób w rodzinach	l. rodzin	l. osób w rodzinach	l. rodzin	l. osób w rodzinach
ubóstwo	130	259	114	212	89	138	88	155	95	162
sieroctwo	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0
bezdomność	11	11	16	16	10	10	13	14	18	19
bezrobocie	60	145	51	130	30	56	25	64	46	103
niepełnosprawność	121	212	135	257	116	192	101	172	105	164
długotrwała lub ciężka choroba	186	318	186	331	163	255	154	244	181	291
przemoc w rodzinie	1	4	2	6	3	7	0	0	1	1
potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	26	117	25	114	16	75	18	79	25	75
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (ogółem)	152	298	152	310	131	236	125	243	175	340
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	6	15	5	8	4	5	8	16	6	6
alkoholizm lub narkomania	11	16	8	9	8	11	7	11	9	21
zdarzenie losowe / sytuacja kryzysowa	8	20	1	3	1	4	6	20	0	0
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
COVID - 19	0	0	0	0	0	0	3	9	3	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ocen zasobów pomocy społecznej OPS w Kostrzynie.

W poniższej tabeli przedstawiono zrealizowane przez OPS w Kostrzynie w l. 2020-2021 zadania i przyznane formy pomocy społecznej zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej, ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy osobom uprawnionym

do alimentów i ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Tab. 5. Rodzaje zasiłków i pomocy w naturze w l. 2020-2021

Rodzaje zasiłków i pomocy w naturze	Wskaźniki	Liczba beneficjentów	
		2020	2021
Zasiłki celowe (na pokrycie kosztów gazu, energii, opłacenie czynszu, remontów, leczenia, zakup odzieży, opału oraz niezbędnych przedmiotów użytku domowego)	Liczba rodzin	170	180
	Liczba osób w rodzinach	328	351
Sprawowanie pochówku przez OPS	Liczba osób	1	0
Obiady dla dzieci i młodzieży oraz posiłki dla dorosłych	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	22	21
Zasiłki okresowe w części gwarantowanej z budżetu państwa (przyznawane z powodu bezrobocia, długotrwałej choroby, niepełnosprawności, możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego)	Liczba rodzin	14	15
	Liczba osób w rodzinach	22	17
Zasiłki stałe	Liczba rodzin	40	39
	Liczba osób w rodzinach	35	40
Składki na fundusz zdrowia od osób pobierających niektóre świadczenia z pomocy społecznej	liczba osób, którym opłacono składki	39	35
Usługi opiekuńcze	Liczba rodzin	34	52
	Liczba osób w rodzinach	45	69
	Liczba godzin	15.222	17.136
Odpłatność za pobyt mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej	liczba osób, którym OPS pokrył częściowe koszty pobytu w domach pomocy społecznych	18	16
Zasiłki rodzinne i dodatki	liczba świadczenio biorców	570	570
	liczba złożonych wniosków	380	375

	liczba wydanych decyzji	410	400
Zasiłki pielęgnacyjne	liczba świadczenie biorców	263	268
	liczba złożonych wniosków	82	104
	liczba wydanych decyzji	86	111
Świadczenia pielęgnacyjne	liczba świadczenie biorców	59	64
	liczba złożonych wniosków	28	34
	liczba wydanych decyzji	50	94
Specjalny zasiłek opiekuńczy	liczba świadczenie biorców	12	7
	liczba złożonych wniosków	11	13
	liczba wydanych decyzji	12	17
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	liczba świadczenie biorców	101	109
	liczba złożonych wniosków	134	115
	liczba wydanych decyzji	124	119
Świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego	liczba świadczenie biorców	88	81
	liczba złożonych wniosków	58	68
	liczba wydanych decyzji	64	74
Świadczenie wychowawcze	liczba świadczenie biorców	4319	4312
	liczba złożonych wniosków	1924	3089
	liczba wydanych informacji	1898	3016

Świadczenie rodzicielskie	liczba świadczenie biorców	-	28
	liczba złożonych wniosków	-	35
	liczba wydanych decyzji	-	34
Becikowe Gminne	liczba świadczenie biorców	2	10
	liczba złożonych wniosków	3	4
	liczba wydanych decyzji	2	5
Świadczenia z Ustawy „Za życiem”	liczba świadczenie biorców	3	2
	liczba złożonych wniosków	3	2
	liczba wydanych decyzji	3	2
„Dobry Start”	liczba świadczenie biorców:	2643	-
	liczba złożonych wniosków	1924	-
	liczba wydanych decyzji:	1898	-
Wynagrodzenie przyznane opiekunowi za sprawowanie opieki nad osobą ubezwłasnowolnioną	liczba osób, którym wypłacono wynagrodzenie:	2	3

Źródło: Opracowanie własne w oparciu o Sprawozdania z działalności OPS w Kostrzynie

III 3. PRACA ASYSTENTA RODZINY

Asystent rodziny jest jednym z głównych narzędzi wspierania rodziny, ma za zadanie wspomagać rodzinę w osiągnięciu przez nią stabilizacji życiowej, umożliwiającej prawidłowe wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Asystenta rodziny przydziela kierownik OPS na podstawie wywiadu środowiskowego i analizy sytuacji rodziny przeprowadzonej przez

pracownika socjalnego. Do pracy z asystentem zobowiązuje także Sąd Rodzinny na mocy postanowienia. Asystent pracuje zarówno z rodziną, która jest zagrożona umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej, jak i w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną. Współpracuje wówczas m. in. z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, placówką opiekuńczo-wychowawczą, ośrodkiem adopcyjnym.

Od 2017 r. w Gminie Kostrzyn pozostaje zatrudniony 1 asystent rodziny. Zmniejsza się za to liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny.

Tab. 6. Praca asystenta rodziny w l. 2017-2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba asystentów rodziny w gminie	1	1	1	1	1
Liczba rodzin, które korzystały z usług asystentów rodziny	19	16	15	17	14

Ocena zasobów pomocy społecznej OPS w Kostrzynie

III 4. ZJAWISKO PRZEMOCY W RODZINIE

III 4. 1. NIEBIESKIE KARTY

Jednym z miarodajnych narzędzi badawczych w przypadku zjawiska przemocy w rodzinie jest procedura „Niebieskie Karty”. Zgodnie z art. 9d ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie ww. procedura „obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie” natomiast jej wszczęcie zgodnie z § 2 ust. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” następuje poprzez wypełnienie formularza „Niebieska Karta — A” przez przedstawiciela jednego z ww. podmiotów – w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie. Jak wynika z art. 9d ust. 4 ww. ustawy procedura „Niebieskie Karty” wszczynana jest „w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku

zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie” a zgodnie z art. 9d ust. 1 wskazanego aktu podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą w ramach procedury „Niebieskie Karty” nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie

Bardzo niepokoi fakt, że od 2019 roku w Gminie Kostrzyn stale wzrasta liczba wszczynanych procedur „Niebieskich Kart”. Z jednej strony może to świadczyć o narastającym problemie przemocowym w społeczności lokalnej Kostrzyna, lecz jednocześnie dowodzi coraz wyższej świadomości o tym zjawisku i konieczności przeciwdziałania mu.

Na przestrzeni analizowanych trzech wniosków w sprawie Niebieskich Kart są sporządzane najczęściej przez Policję. Godnym podkreślenia jest fakt, że problem przemocy dostrzegają i formalnie reagują również inne instytucje publiczne, zwłaszcza Ośrodek Pomocy Społecznej. Trzecim podmiotem, po OPS, który sporządził dotąd najwięcej wniosków w procedurze Niebieskie Karty są placówki szkolno-wychowawcze.

Tab. 7. Niebieskie Karty w gminie Kostrzyn w l. 2019-2021

	2019	2020	2021
Liczba rodzin wobec których wszczęto procedurę "Niebieskie Karty", w tym procedury rozpoczęte przez:	31	53	57
Policję	22	36	38
OPS	7	15	9
GKRPA	0	0	0
Placówki służby zdrowia	0	0	2
Placówki szkolno-wychowawcze	1	1	6
Inne instytucje i organizacje	0	0	2
Inne	1	1	0

Źródło: OPS w Kostrzynie i Zespół Interdyscyplinarny

III 4. 2. PUNKT INFORMACYJNO-KONSULTACYJNY DS. UZALEŻNIEŃ

I PRZEMOCY W RODZINIE

Na terenie Gminy Kostrzyn działa Punkt Informacyjno-Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie. Kilkunastoletnia działalność Punktu oraz liczba osób korzystających

z pomocy potwierdza potrzebę jego istnienia. Mieszkańcy Gminy wymagający pomocy i wsparcia w przedmiocie uzależnień mogą spotkać się w Punkcie z pedagogiem społecznym, psychologiem lub terapeutą uzależnień.

W ramach Punktu można skorzystać również z terapii rodzinnej, którą prowadzi wysokiej klasy specjalista. Na terapię zgłaszają się mieszkańcy Kostrzyna i innych miejscowości gminy zarówno ze wskazań Komisji jak i samodzielnie, czy za namową kolegów lub członków rodzin. Na spotkania docierają również osoby, które kontynuują terapię po odbyciu leczenia na oddziałach szpitalnych leczenia uzależnień.

Zadania Punktu:

- a) udzielanie wsparcia psychologicznego i pedagogicznego,
- b) udzielanie wsparcia prawnego,
- c) gromadzenie i udostępnianie informacji o instytucjach i organizacjach udzielających pomocy osobom dotkniętym zjawiskiem przemocy,
- d) gromadzenie i udostępnianie informacji o instytucjach i organizacjach realizujących programy w zakresie rozładowywania napięcia, radzenia sobie ze stresem oraz rozwiązywania konfliktów,
- e) gromadzenie i udostępnianie informacji o instytucjach i organizacjach realizujących programy terapeutyczno-korekcyjne wobec sprawców przemocy.

Począwszy od 2019 r. rysuje się tendencja malejąca w liczbie rodzin, którym jest udzielana pomoc w Punkcie. Dotyczy to również liczby rodzin z problemem alkoholowym. Z drugiej strony wzrosła liczba osób objętych poradnictwem w obszarze przemocy i liczba sprawców.

Do bardzo niepokojących wniosków prowadzi zestawienie danych na temat liczby osób z problemem uzależnień i współuzależnieni. Podczas gdy liczba tych pierwszych wyraźnie spadła, liczba osób współuzależnionych wzrosła o 100%.

Tab. 8. Beneficjenci Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie

	2019	2020	2021
Liczba rodzin korzystających z pomocy Punktu	105	71	92
W tym rodziny z problemem alkoholowym	26	14	24
Liczba osób objętych poradnictwem w obszarze przemocy	43	40	45
Liczba sprawców przemocy	7	6	9
Osoby uzależnione	18	10	8
Osoby współuzależnione	8	4	16

Źródło: OPS w Kostrzynie i Punkt Konsultacyjno-Informacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie

W latach 2019 - 2021 do Punktu zgłaszały się osoby i rodziny, w szczególności z następującymi sprawami:

1. Prośby telefoniczne o wyjaśnienie w jaki sposób można uruchomić leczenie odwykowe,
2. Pytania o pomoc w zakresie przemocy domowej, przepisy i kontakty do instytucji,
3. Współzależnienia,
4. Problemy relacyjne w rodzinie,
5. Problemy związane z zaburzeniami psychicznymi i chorobami psychicznymi – poradnictwo,
6. Problemy młodzieży – praca online i izolacja, która źle wpływa na rozwój psychofizyczny młodych ludzi.

III 4. 3. PRZESTĘPSTWA PRZECIWKO RODZINIE I OPIECE

Na przestrzeni lat 2019-2021 uwidacznia się ogólna tendencja rosnąca w liczbie wszczynanych spraw i stwierdzanych przypadków przestępstwa znęcania się (art. 207 k.k.) oraz niealimentacji (art. 209 k.k.).

Zmniejsza się za to zdecydowanie liczba wszczynanych spraw i stwierdzanych przestępstw groźby karalnej.

Wyłączając rok 2020, w którym na terenie Polski ogłoszono stan epidemii Covid-19, widać tendencję wzrostową w liczbie interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu na terenie Gminy Kostrzyn.

Tab. 9. Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece w l. 2019-2021

			2019	2020	2021
Kwalifikacja prawna spraw związanych z przemocą w rodzinie	Znęcanie się nad rodziną	Wszczęte	6	13	11
		Stwierdzone	4	7	5
		zakończone	4	13	11
	Groźba karalna	Wszczęte	21	18	14
		Stwierdzone	6	6	4
		Zakończone	2	18	4
	Rozpijanie małoletniego	Wszczęte	0	0	0
		Stwierdzone	0	0	0
		Zakończone	0	0	0
	Uchylenie się od płacenia alimentów	Wszczęte	13	47	20
		Stwierdzone	10	20	6

		zakończone	13	47	20
	Inne	Wszczęte	12	14	12
		Stwierdzone	2	5	7
		Zakończone	12	14	12
Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu			149	132	174

Źródło: Policja

III 4. 4. POMOC OFIAROM PRZEMOCY W RODZINIE

Oprócz ww. Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie, Gmina Kostrzyn podejmuje wiele różnorodnych działań pomocowych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Kostrzynie prowadzi szeroko pojętą działalność pomocową dla domniemanych ofiar przemocy w rodzinie. Osoby będące w potrzebie są kierowane do Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego oraz do terapeuty rodzinnego. W toku postępowań rodzina może również skorzystać z pomocy terenowego Komitetu Ochrony Praw Dziecka w Poznaniu. Dzięki współpracy instytucji rodziny otrzymują wsparcie. W momencie gdy w danej rodzinie pojawia się problem nadużywania alkoholu, osoby te są kierowane do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kostrzynie.

Wielopoziomowa współpraca ww. instytucji doprowadza z reguły do stabilizacji życia rodzinnego. W trudnych momentach, gdy zagrożone jest dobro jednostki, sprawy kierowane są do Sądu Rodzinnego i Prokuratury. Wywiady z rodzinami uwikłanymi w przemoc przeprowadza Kurator Zawodowy z III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego we Wrześni.

IV ANALIZA SWOT

Tab. 10 Analiza SWOT w zakresie sytuacji rodzin w Gminie Kostrzyn

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Doświadczenie lokalnych instytucji w pracy z rodzinami przeżywającymi trudności opiekuńczo-wychowawcze, • Specjalistyczny personel, • Działalność Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie, • Podnoszenie kompetencji zawodowych przez specjalistów realizujących działania na rzecz wspierania rodziny, • Rozbudowana infrastruktura społeczna, w tym m.in.: instytucje działające w obszarze wspierania rodziny, placówki wsparcia dziennego, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe działające na rzecz wsparcia rodziny, • Zatrudnienie asystenta rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> • Roszczeniowa postawa i wyuczona bezradność części klientów OPS, • Zbyt niska motywacja oraz zaangażowanie rodzin do współpracy w zakresie poprawy wypełniania funkcji rodzicielskich • Niedostrzeżenie problemu przez rodziny, • Utrudnienia we współpracy pomiędzy instytucjami jako skutek uboczny regulacji dotyczących ochrony danych osobowych, • Niewystarczające zaangażowanie oraz brak współpracy ze strony rodzin objętych wsparciem asystentów (nieprawidłowe wzorce pokoleniowe), • Błędne stereotypy na temat korzystania z pomocy instytucjonalnej • Występowanie zjawiska uzależnień i przemocy w rodzinie oraz problemów z nimi związanych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na wsparcie rodzin i podejmowanie innowacyjnych działań na ich rzecz, • Zmiana w społecznym postrzeganiu rodzin dysfunkcyjnych., • Kontynuowanie współpracy pomiędzy instytucjami społecznymi w gminie i regionie, • Wzbogacenie i promowanie oferty działań edukacyjnych kierowanych do rodziców w celu rozwój umiejętności społecznych i wychowawczych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Erozja autorytetu rodziny - osłabienie tradycyjnych więzi rodzinnych, • Wzrastająca liczba rodzin wieloprotblemowych, • Trudności we wczesnym zdiagnozowaniu rodzin przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze, • Zagrożenia ze strony nowych rodzajów uzależnień (np. od Internetu, zakupów online, smartfona), • Inflacja i inne negatywne zjawiska ekonomiczne pogarszające stan domowego budżetu.

V ADRESACI PROGRAMU

Program jest skierowany w szczególności do zamieszkujących w Gminie Kostrzyn:

- 1) Rodzin z problemem niewydolności wychowawczo-opiekuńczej i niezaradnych życiowo** – w skład tej grupy wchodzi rodzice, którzy nie w pełni radzą sobie ze sprawowaniem swojej roli rodzicielskiej, co implikuje szkody dla życia wszystkich członków rodziny, a w szczególności dzieci. Rodzina nie realizuje swoich podstawowych, naturalnych funkcji, co w konsekwencji doprowadza do jej dysfunkcyjności. Natomiast dysfunkcyjność rodziny może być wywołana przez rozliczne faktory, które zakłócają jej prawidłowe funkcjonowanie prowadząc nierzadko do (pogłębiania się) zjawiska patologii społecznych. Problem niewydolności w sprawach wychowawczych i opiekuńczych dotyczy w równym stopniu rodzin pełnych, jak również niepełnych.
- 2) Rodzin uwikłanych w przemoc domową** - do tego zjawiska dochodzi zarówno w rodzinach dobrze sytuowanych, jak i w środowiskach dotkniętych pauperyzacją. Występowanie przemocy w rodzinie może być zarówno skutkiem jak i przyczyną dysfunkcji rodziny. Przemoc domowa przybiera różne formy, a dotyczy zarówno kobiet, mężczyzn, jak i dzieci.
- 3) Rodzin o niskim statusie materialno-bytowym, w tym dotkniętych bezrobociem** – w tym przypadku mamy do czynienia z rodzinami, które wykazują problem braku dostatecznych środków finansowych na zaspokojenie potrzeb egzystencjalnych rodziny.
- 4) Dzieci i młodzieży zagrożonych niedostosowaniem społecznym** – pod pojęciem niedostosowania społecznego rozumie się zespół zaburzeń w zachowaniu dzieci i młodzieży, które przybierają na tyle głęboki i silny wymiar, że utrudniają, a nawet uniemożliwiają im normalną koegzystencję z innymi ludźmi. Zjawisko niedostosowania społecznego może być implikowane zarówno przez czynniki biologiczno-genetyczne, jak również faktory, które można minimalizować lub wyeliminować - tj. środowiskowe (np. niepełna rodzina, zaniedbania i błędy wychowawcze). Rodzina jest jednym ze środowisk, którego oddziaływanie na wystąpienie niedostosowania społecznego jest wręcz fundamentalne.

VI CZĘŚĆ PROGRAMOWA

VI. 1 CEL GŁÓWNY

Głównym celem Programu Wspierania Rodziny w Gminie Kostrzyn na lata 2023-2025 jest wsparcie rodzin w pełnieniu ich funkcji, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji społecznych, opiekuńczych i wychowawczych.

VI. 2. CELE SZCZEGÓŁOWE, ZADANIA I WSKAŹNIKI REALIZACJI

Tabela 11. Cele szczegółowe programu, zadania i wskaźniki realizacji celów.

CEL OPERACYJNY 1: Stworzenie i wdrożenie systemu wsparcia dla rodzin doświadczających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.		
Zadania	Wskaźniki	Realizatorzy i partnerzy
1.1. Diagnozowanie rodzin przez pracowników OPS w celu ustalenia przyczyn sytuacji kryzysowych	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba przeprowadzonych wywiadów, • Liczba zawartych kontraktów, • Liczba osób objęta specjalistycznymi badaniami i konsultacjami, • Liczba rodzin objętych monitoringiem pracownika socjalnego, • Liczba rodzin przeżywających trudności objętych wsparciem, w tym wsparciem asystenta rodziny, • Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem, • Liczba rodzin objętych wsparciem z powodu problemu przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, • Asystent rodziny, • Zespół Interdyscyplinarny, • Grupy robocze, • Punkt Informacyjno-Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie; • Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka w Poznaniu.
1.2. Monitorowanie sytuacji rodzin przeżywających trudności lub zagrożonych kryzysem	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba rodzin objętych monitoringiem, • Liczba dzieci, których sytuacja jest monitorowana.	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, • Asystent rodziny, • Zespół Interdyscyplinarny, • Grupy robocze, • Placówki oświaty,

		<ul style="list-style-type: none"> • Świetlice i placówki wsparcia dziennego • Kuratorzy sądowi, • GKRPA • Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka w Poznaniu.
1.3. Współpraca pomiędzy instytucjami, organizacjami i innymi podmiotami działającymi w zakresie wsparcia rodzin i dzieci	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba współpracujących podmiotów, w tym organizacji pozarządowych działających na rzecz wsparcia rodzin i dzieci • Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie z dziećmi, • Liczba powołanych grup roboczych, • Liczba posiedzeń grup • liczba kontaktów nawiązanych w ramach współpracy z lokalnymi instytucjami, organizacjami, placówkami i innymi podmiotami współdziałającymi na rzecz wsparcia rodzin i dzieci. 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, • Asystent rodziny, • Zespół Interdyscyplinarny, • Grupy robocze, • Placówki oświaty, • Pedagodzy szkolni, wychowawcy, • Świetlice i placówki wsparcia dziennego, • PCPR w Poznaniu, • GKRPA w Kostrzynie • Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka w Poznaniu.
1.4. Zapewnienie warunków do pracy placówkom wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci korzystających z placówek wsparcia dziennego, • liczba placówek wsparcia dziennego, • liczba i kwalifikacje personelu. 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, • Organizacje pozarządowe
1.5. Stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych i umiejętności kadry lokalnych instytucji działających na rzecz rodziny	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba szkoleń/webinariów, • Liczba uczestników, • Liczba konferencji i innych wydarzeń, • Liczba i zakupionych publikacji specjalistycznych, • Rodzaj i funkcjonalności zakupionego specjalistycznego oprogramowania do realizacji zadań OPS. 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, • UG, • Podmioty organizujące szkolenia • Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka w Poznaniu.
CEL OPERACYJNY 2: Wsparcie rodziny w opiece nad dziećmi w sytuacji trudności z wypełnianiem naturalnych funkcji rodziny		
Zadania	Wskaźniki	Realizatorzy i partnerzy
2.1. Umożliwienie dzieciom z rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi korzystanie z pobytu w placówkach	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin, z których dzieci przebywają w placówkach wsparcia dziennego • liczba dzieci przebywających w placówkach wsparcia dziennego, • liczba placówek wsparcia dziennego, • liczba i kwalifikacje personelu. 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, • Organizacje pozarządowe • Placówki wsparcia dziennego.

wsparcia dziennego		
2.2. Organizowanie dla dzieci pomocy w odrabianiu zadań domowych i wyrównywaniu deficytów edukacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci korzystających ze wsparcia, • liczba spotkań, • liczba wolontariuszy. 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, • Wolontariusze • Świetlice profilaktyczno-wychowawcze • organizacje pozarządowe
2.3. Praca socjalna z rodziną przeżywającą trudności opiekuńczo-wychowawcze	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi objętych pracą socjalną, • liczba rodzin z dziećmi z problemem przemocy w rodzinie objętych pracą socjalną, • liczba rodzin z dziećmi z problemem uzależnienia lub współuzależnienia od alkoholu/substancji psychoaktywnych objętych pracą socjalną. 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS.
2.4. Organizowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> • Wysokość środków finansowych przeznaczonych na współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej, • Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, za które gmina partycypuje w kosztach, • Liczba spotkań zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej. 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, • PCPR

CEL OPERACYJNY 3: Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny

Zadania	Wskaźniki	Realizatorzy i partnerzy
3.1. Edukacja wzmacniająca kompetencje opiekuńczo-wychowawcze rodziców	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin/osób uczestniczących w zajęciach profilaktycznych/ edukacyjnych dla rodziców, • liczba dzieci w rodzinach korzystających z zajęć edukacyjnych dla rodziców, • liczba zorganizowanych zajęć • liczba dzieci korzystających z zajęć edukacyjnych adresowanych do dzieci i młodzieży, • liczba podmiotów prowadzących zajęcia, • liczba akcji i kampanii społecznych w gminie, • liczba artykułów w mediach lokalnych nt. realizowanych lokalnie działań na rzecz rodziny, • liczba grup wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, • UG, • PCPR, • placówki oświatowe • organizacje pozarządowe • Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka w Poznaniu.
3.2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w zakresie: prawnym, psychologicznym, pedagogicznym	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób korzystających z poradnictwa, • liczba udzielonych porad, • oferta merytoryczna zapewnionego poradnictwa, • liczba sprawców przemocy biorących udział w programach korekcyjno-edukacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, • Zespół Interdyscyplinarny, • Grupy robocze, • Punkt Informacyjno-Konsultacyjny ds. Uzależnień

oraz w zakresie uzależnień i terapii przeciwdziałania przemocy		<ul style="list-style-type: none"> i Przemocy w Rodzinie, • Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, • organizacje pozarządowe • Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka w Poznaniu.
3.3. Tworzenie warunków do pracy rodzin wspierających	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin objętych wsparciem rodziny wspierającej, • liczba rodzin wspierających 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS
3.4. Profilaktyka rodzinnych sytuacji kryzysowych	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych, psychoedukacyjnych i terapeutycznych, • liczba akcji i kampanii społecznych w gminie, • liczba akcji i kampanii o zasięgu regionalnym i ogólnopolskim promujących wzmocnienie autorytetu rodziny, w których wzięła udział gmina Kostrzyn, • liczba spotkań integracyjnych, festynów, pikników rodzinnych, • nakład i miejsca dystrybucji broszury informacyjnej nt. instytucji i miejsc, udzielających pomocy rodzinie na terenie Kostrzyna (w tym zawierającej dane kontaktowe do PCPR, GKRPA i Zespołu Interdyscyplinarnego) 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, • Organizacje pozarządowe • Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka w Poznaniu.
CEL OPERACYJNY 4: Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno-bytowych rodziny i dziecka		
Zadania	Wskaźniki	Realizatorzy i partnerzy
4.1. Objęcie pomocą finansową i rzeczową rodzin w trudnej sytuacji materialnej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną, • liczba rodzin z dziećmi, którym przyznano świadczenia rodzinne, • liczba rodzin z dziećmi korzystających ze świadczeń Funduszu Alimentacyjnego, • liczba rodzin objętych świadczeniem wychowawczym 500+ • liczba rodzin z dziećmi korzystających z dodatku mieszkaniowego • liczba rodzin z dziećmi korzystających z dodatku energetycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, • Darczyńcy.
4.2. Objęcie dożywianiem dzieci i dorosłych wymagających tego rodzaju wsparcia	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin z dziećmi i dziećmi korzystających z posiłku w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” • liczba rodzin z dziećmi, którym przyznano zasiłki celowe na zakup żywności lub posiłku. 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, • Placówki oświatowe, • firmy cateringowe.
4.3. Udzielanie uczniom pomocy	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin/ dzieci korzystających ze stypendiów szkolnych, 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS

w formie stypendiów, zasiłków szkolnych i wyprawki szkolnej	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin/ dzieci korzystających z wyprawek w ramach rządowego programu • liczba rodzin/dzieci, którym przyznano zasiłki w ramach specjalnych rządowych programów pomocy dzieciom i uczniom,\ • łączna wysokość przyznanych stypendiów. 	
4.4. Organizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • liczba uczestników • formy zajęć oraz wypoczynku, 	<ul style="list-style-type: none"> • OPS, • Instytucje kultury, • organizacje pozarządowe, • Kuratorium Oświaty, • placówki oświatowe

Źródło: opracowanie własne

VII REALIZACJA PROGRAMU

Program Wspierania Rodziny w Gminie Kostrzyn na lata 2023-2025 stanowi jeden ze szczegółowych programów operacyjnych, który precyzuje i służy realizacji celów oraz wskaźników zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kostrzyn na lata 2023-2027.

VII. 1. PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE

Koordinację wdrożenia zadań niniejszego Programu prowadzi Ośrodek Pomocy Społecznej w Kostrzynie, który w tym celu podejmuje współpracę w szczególności z następującymi podmiotami:

- Burmistrz Gminy,
- Rada Gminy,
- Urząd Miejski,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Placówki wychowania przedszkolnego,

- Placówki oświatowe,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kostrzynie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poznaniu,
- Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu,
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Podmioty świadczącymi usługi rehabilitacyjne,
- Ośrodki leczenia uzależnień, specjaliści, placówki ochrony zdrowia, ośrodki wsparcia, grupy samopomocowe,
- Komisariat Policji w Kostrzynie,
- Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy,
- Kuratorzy sądowi,
- Uczelnie i inne podmioty sektora szkolnictwa wyższego,
- Organizacje pozarządowe, w tym Polski Komitet Pomocy Społecznej, Spółdzielnia Socjalna „Kostrzynianka” i Fundacja - Poznańskie Centrum Profilaktyki Społecznej,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kostrzynie,
- Organizacje kościelne, kościoły i związki wyznaniowe,
- Przedsiębiorcy.

VII 2. PRACA OPS PODCZAS EPIDEMII SARS-COV-2

W dniu przyjęcia niniejszego Programu obowiązuje na terenie całej Polski stan zagrożenia epidemicznego, który z dniem 16 maja 2022 r. zastąpił dotychczasowy stan epidemii obowiązujący od 20 marca 2020 r. Zmiana sytuacji prawnej to efekt spadkowego trendu nowych zachorowań na Covid-19 oraz hospitalizacji z powodu zakażenia koronawirusem SARS-COV-2.

Niemniej, w razie rozwoju sytuacji epidemicznej należy mieć na względzie wypracowane dotąd przez władze gminy i OPS procedury działania służące zapobieganiu, przeciwdziałaniu i zwalczaniu COVID-19.

W latach 2020-2022 w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS – CoV – 2 ograniczono bezpośrednią formę obsługi klienta w siedzibie Ośrodka Pomocy Społecznej.

Dla obsługi klienta stworzono biuro podawcze gdzie z zachowaniem zasad bezpieczeństwa i reżimu sanitarnego są obsługiwani klienci przez pracowników. OPS w Kostrzynie zapewnił ciągłość pracy i dostępu do swoich usług, w tym rozpatrywano wnioski, przyznawano świadczenia i udzielano specjalistycznego poradnictwa.

Wypracowano określoną formułę działań polegającą na przyjmowaniu wniosków za pośrednictwem telefonu, poczty tradycyjnej, skrzynki pocztowej zlokalizowanej przy wejściu do Ośrodka Pomocy Społecznej, poczty elektronicznej i poprzez system ePUAP (elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej).

W latach 2020-2022 w związku z sytuacją epidemiczną na OPS zostały nałożone dodatkowe obowiązki, w tym m.in.:

- konieczność prowadzenia postępowań w sprawie przedłużania z urzędu decyzji dotyczących zasiłków stałych, zasiłków pielęgnacyjnych, świadczeń pielęgnacyjnych, zasiłków rodzinnych z dodatkami oraz specjalnych zasiłków opiekuńczych, uzależnionych od okresu niepełnosprawności lub jej stopnia, w związku z wydłużeniem na mocy prawa ważności orzeczeń,

- zawieszenie działalności Dziennego Ośrodka Wsparcia w Gwiazdowie,
- monitorowanie osób objętych izolacją lub kwarantanną domową na podstawie osobistych zgłoszeń telefonicznych oraz za pośrednictwem aplikacji kwarantanna domowa,
- zapewnienie żywności i leków wraz z dostarczeniem ich do miejsca zamieszkania osobom potrzebującym po telefonicznym zweryfikowaniu rzeczywistych potrzeb osoby lub rodziny,
- roznoszenie maseczek dla osób w wieku 65 +.

Pracownicy OPS współpracują z Policją, Ochotniczą Strażą Pożarną, sklepem spożywczym „U Dziadka” oraz Spółdzielnią Socjalną Kostrzynianka w celu zabezpieczenia potrzeb seniorów, osób będących w kwarantannie oraz wszystkich mieszkańców Gminy Kostrzyn, którzy potrzebują wsparcia w trudnym okresie jakim jest epidemia wywołująca rozprzestrzenianie się wirusa SARS – CoV – 2.

Pomimo niezwykle trudnej do przewidzenia i dynamicznej sytuacji, pracownicy OPS wykonywali swoją pracę tak, aby nie pozostawić osób i rodzin potrzebujących bez świadczeń, natomiast osób wymagających opieki nie pozbawiać usług opiekuńczych. Wszystkie zadania realizowano niejednokrotnie w ograniczonym składzie osobowym z uwagi na objęcie izolacją lub kwarantanną pracowników OPS.

VII. 3 ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Środki zapewniające finansowanie Programu Wspierania Rodziny na lata 2023 – 2025 będą pozyskiwane w szczególności:

- z budżetu gminy, powiatu i województwa,
- z budżetu państwa,
- ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- z funduszy zewnętrznych, m.in. funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i innych programów,
- ze środków organizacji pozarządowych.

Środki finansowe na realizację poszczególnych działań będą uwzględniane cyklicznie w rocznych planach finansowych.

VII 4. SPODZIEWANE REZULTATY REALIZACJI PROGRAMU

Na skutek wdrożenia postanowień niniejszego Programu Wspierania Rodziny są przewidywane liczne, pozytywne i trwałe przeobrażenia w życiu rodzin na terenie Gminy Kostrzyn, takie jak:

- poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu zadań opiekuńczo-wychowawczych i trwałe przywrócenie im zdolności do prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich,
- ograniczenie skali zjawiska marginalizacji i wykluczenia społecznego rodzin, w których występują dysfunkcje,
- zmiana stereotypowego postrzegania pomocy instytucjonalnej oraz rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi,
- zmniejszenie liczby dzieci kierowanych do pieczy zastępczej,
- powrót dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej,

- podniesienie świadomości społeczności lokalnej w zakresie dostępnych form wsparcia dla rodzin przeżywających trudności lub nimi zagrożonych,
- redukcja skali zjawiska przemocy w rodzinie,
- konsolidacja działań i rozwój współpracy interdyscyplinarnej podmiotów publicznych i niepublicznych na rzecz wspierania dziecka i rodziny.

VIII MONITORING I EWALUACJA

Stały monitoring realizacji wyznaczonych celów i zadań Programu w założeniu ma przyczynić się do analizy i oceny zebranych informacji, planowania dalszych działań oraz doskonalenia dotychczas realizowanych, w szczególności monitoring posłuży:

- określenia stopnia zaawansowania i adekwatności kierunku prowadzonych działań,
- ustalenia liczby rodzin wymagających udzielenia pomocy,
- oceny stopnia zadowolenia członków rodzin z oferowanej i uzyskanej pomocy,
- ocenę zaangażowania podmiotów odpowiedzialnych za realizację powierzonych zadań,

Przedmiotem **ewaluacji** będzie skuteczność podejmowanych działań, biorąc pod uwagę w pierwszej kolejności wyniki analizy uzyskanych wskaźników działań.

Dla skutecznej realizacji założonych w programie działań, prowadzenia ewaluacji i monitoringu realizacja Programu winna opierać się na stałej współpracy pomiędzy instytucjami, innymi podmiotami oraz organizacjami.

Zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w terminie do dnia 31 marca każdego roku Burmistrz składa Radzie Miejskiej roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.

Sprawozdanie z realizacji Programu przygotowuje i przedstawia Ośrodek Pomocy Społecznej.